

שם המחקר : השפעת סטיגמה ואיכות חיים בקרב אימהות ערביות לילדים עם נכות התפתחותית מורכבת

בגיל הרך על מידת שתוף הפעולה שלהן עם אנשי מקצוע

שנה : 2017

מס' קטלוגי : 646

שמות החוקרים: מאג'דה מרעי בהנחיית: ד"ר איריס מנור-בנימיני

רשות המחקר: הפקולטה לחינוך, החוג לחינוך מיוחד, אוניברסיטת חיפה.

תקציר המחקר:

עבודת גמר זו לתואר שני (תזה) נערכה בסיוע מלגה מקרן שלם.

מחקר רגיש תרבותית מקבל עניין רב בשנים האחרונות. עם זאת, מרבית הספרות המחקרית על אודות התמודדות הורים לילדים עם לקויות דנה בחברות מערביות, ומיעוטה בלבד בקבוצות מיעוט ובחברות שאינן מערביות (Samadi & Bunting, 2014). על רקע המחסור במחקרים הבוחנים את נושא המוגבלות השכלית וההתפתחות באוכלוסייה הערבית והעמדות כלפי אוכלוסייה זו נקבעה מטרתה של עבודה זו לספק מענה למחסור במידע מסוג זה.

הילדות המוקדמת היא תקופה משמעותית במסלול ההתפתחותי של הילד, לכן התערבות מוקדמת בגיל הרך עשויה לחזק מיומנויות ההתפתחות השונות ולתמוך בהן, ולצמצם את ההשפעה של הנכות ההתפתחותית (Case-Smith, 2013). חשיבות רבה מיוחסת לשתוף פעולה בין הורים לבין אנשי מקצוע בגיל הזה והמחקר הנוכחי הוא הזדמנות לבחון סוגיה זאת.

שיתוף פעולה בין המשפחה לבין אנשי מקצוע הכרחי למתן תמיכה ושירותים מתאימים ואפקטיביים בחינוך המיוחד בגיל הרך. שיתוף פעולה ומעורבות הורים בקבלת החלטות משותפות שקשורות לילדם משפיעים באופן משמעותי על ההורים, המשפחה, הצוות המקצועי והחינוכי וכן יתרמו להתפתחותם הקוגניטיבית ולהישגיהם האקדמיים של הילדים (Turnbull et al., 2011).

מטרת המחקר הנוכחי הייתה לבדוק את השפעת תחושת סטיגמה ורמת איכות חיים של אימהות ערביות לילדים עם נכות התפתחותית מורכבת בגיל הרך על מידת שיתוף הפעולה שלהן עם אנשי מקצוע. לצורך בחינת השפעות אלו נדגמו 90 אימהות ערביות מוסלמיות שילדיהן אובחנו עם נכות התפתחותית מורכבת בגיל שישה חודשים עד שש שנים אשר מטופלים במסגרת מעון יום שיקומי וגנים לחינוך המיוחד השוכנות באזור המשולש. הנתונים במחקר נאספו באמצעות ארבעה שאלונים לדיווח עצמי שכללו שאלון סוציו-דמוגרפי, שאלון הערכת ממדים לשיתוף פעולה בין הורים לילדים עם לקויות מורכבות לבין צוות רב-מקצועי (מנור-בנימיני, רוט וליונטון, 2011), סולם סטיגמה משפחתית מופנמת (Affiliate Stigma Scale [ASS]) (Mak & Cheung, 2008) ושאלון איכות חיים (Summers et al., 2005).

ממצאי המחקר מראים כי ככל שתחושת הסטיגמה בקרב האימהות גבוהה יותר, כך הרווחה הרגשית, הרווחה הפיזית והכלכלית, התמיכה הסביבתית ורמת איכות החיים נמוכים יותר, ויש פחות תקשורת ושיתוף פעולה עם הצוות החינוכי והטיפול. עוד נמצא כי ככל שאיכות החיים גבוהה יותר, כך יש יותר שיתוף פעולה מצד האימהות עם הצוות החינוכי. ממצא נוסף שעלה הוא ככל שיש יותר רווחה פיזית, כלכלית ותמיכה סביבתית בקרב האימהות, כך יש יותר יוזמה, תקשורת ושיתוף פעולה עם הצוות החינוכי.

למצאים אלה גם מסקנות פרקטיות ויישומיות, כך שמתוצאותיו עולה שנכות התפתחותית אינה משפיעה אך ורק על הילד, אלא גם על האימהות ועל המשפחה כולה. אי לכך ולנוכח ההשפעה רחבת היקף של הנכות ההתפתחותית מומלץ לפתח מודל עבודה ממוקד משפחה תחת מודל עבודה ממוקד ילד. זאת בכדי לסייע בבניית התערבות טיפולית לכלל בני המשפחה, ולעזור להם בהתמודדותם בגידול ילד עם נכות, להפחית תחושת סטיגמה, ולהגביר את רמת איכות חיים משפחתית, ובעקבות כך להגביר שיתוף פעולה בין בני המשפחה לבין אנשי המקצוע החינוכיים/טיפוליים.

אולם לצד יישום הממצאים בתחום הטיפול יש לחזקם מבחינה מחקרית ולהרחיב את הידע בתחום זה. המחקר הנוכחי מציע להמשיך ולחקור גם את החוויות והרגשות של האבות ולא רק של האימהות, כמו כן לחקור גם את נקודות המבט של אנשי המקצוע ולא רק של ההורים, מפני שיכול להיות שקיים פער בין התפיסה של ההורים לבין התפיסה של אנשי המקצוע, וגם כדי ליצור אינטגרציה בין שתי נקודות המבט ולהרחיב את ההסתכלות על הנושא הנחקר.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)